

Л.Г. Бакуменко, канд. наук із соц. комунікацій,
директор наук. бібліотеки (*ХДУХТ, Харків*)

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ЗАХОДИ З ПРОТИДІЇ ПОШИРЕННЮ ПЛАГІАТУ

Одним із найпріоритетніших завдань сучасності є надання молоді сучасної якісної освіти, яка би мала базові принципи та чинники, серед яких одним із головних є академічна доброчесність.

28 вересня 2017 року набрав чинності Закон України «Про освіту» від 5.09.2017 р. № 2145-УІІ, у якому статтею 42 визначено єдині для всіх рівнів освіти види порушень академічної доброчесності (академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання); особливості дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними і науковими працівниками та здобувачами освіти; види академічної відповідальності науково-педагогічних і наукових працівників та здобувачів освіти; права осіб, стосовно яких порушено питання про порушення ними академічної доброчесності тощо.

Згідно з листом МОН України від 24 жовтня 2017 р. «Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти» заклади вищої освіти зобов'язані:

Вживати заходів, у тому числі шляхом запровадження відповідних новітніх технологій, щодо запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових роботах наукових, науково-педагогічних, педагогічних, інших працівників і здобувачів вищої освіти та притягнення їх до дисциплінарної відповідальності (пункт 1 частини третьої статті 32 Закону України «Про вищу освіту»).

Мати внутрішню систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, що відповідно до пункту 8 частини другої статті 16 Закону України «Про вищу освіту» передбачає забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками закладів вищої освіти та здобувачами вищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату.

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Основними вимогами дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти є: посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) чи навчальну діяльність тощо.

Основними формами проявів академічної недоброчесності є: плагіат (у тому числі самоплагіат); списування під час контрольних заходів; придбання з наступним поданням як власних результатів навчальної та наукової діяльності; академічне шахрайство; фабрикація/фальсифікація; надання відгуків/рецензій без належної експертизи; псування/саботаж навчальної або наукової роботи інших осіб; несправедливе співавторство; пропонування/прийняття несправедливої винагороди; конфлікт інтересів тощо.

За порушення академічної доброчесності педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники, здобувачі закладів освіти та заклади освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності, визначеної законодавством України а кожна особа, стосовно якої порушено питання про порушення нею академічної доброчесності, має певні права.

До найбільш вживаних порушень академічної доброчесності при написанні робіт відносять: використання в роботі чужих текстів чи окремих фрагментів без належного посилання на джерело, зі змінами окремих слів чи речень; використання перефразованих чужих ідей без посилання на їх авторів; видавання за власний текст купленого чи отриманого за нематеріальну вигоду чужого тексту чи його фрагменту; несамостійне виконання будь-яких навчальних завдань (якщо це непередбачено вимогами програми); фальсифікація результатів наукової чи навчальної роботи; покликання на джерела, які не використовувалися у роботі; залучення підставних осіб до списку авторів наукової чи навчальної роботи, участь таких осіб у поточній чи підсумковій оцінці знань тощо.

Стосовно протидії поширенню плагіату доречними є такі заходи:

- попередня експертна оцінка, зокрема й самооцінка, та/або технічна перевірка (за допомогою спеціалізованих програмних засобів) щодо ознак академічного плагіату в творах, підготовлених до друку;
- використання спеціалізованого програмного забезпечення для виявлення плагіату на основі чітких правил і політики щодо його використання;

- розбудова національних та університетських інституціональних репозитаріїв, які містять бази даних академічних/наукових текстів студентів/викладачів/науковців);
  - розміщення інформації про наукові здобутки вишу та науковців університету в наукометричних базах даних Scopus, Web of Science, Google Scholar, ORCID, Index Copernicus;
  - дослідження внутрішніх причин та сучасних освітніх практик у сфері боротьби з плагіатом для вироблення на цій основі відповідних політик, інструкцій, керівництв;
  - інтеграція в освітні програми університетів на рівні бакалаврату та магістратури окремих навчальних блоків у частині академічної доброчесності, зокрема тих, що стосуються сучасних стандартів академічного письма;
  - інтеграція до національних проєктів, що сприяють впровадженню та підтримці політик з академічної доброчесності;
  - загальна популяризація культури боротьби з плагіатом.
- Усі ці заходи спрямовані на зростання іміджу та рейтингу університету через чесний та відповідальний підхід до наукової та освітньої діяльності.

УДК 37.01:057.4

Н.Ю. Балацька, канд. техн. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

К.В. Каленік, канд. екон. наук, ст. викл. (*ХДУХТ, Харків*)

УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У КУЛЬТУРУ ПЕДАГОГА: ОСОБЛИВОСТІ Й ІНСТРУМЕНТАРІЙ

Стрімкий розвиток світової науки і техніки вимагають від сучасних закладів освіти готувати фахівців нової формації шляхом впровадження інноваційних технологій.

На сьогодні, інновації стали ознакою і властивістю сучасного часу, можна стверджувати, що інновації характеризують сучасний рівень розвитку суспільства, яке називається інформаційним. В його основі лежить інформація, а інформація володіє трьома властивостями: новизною, динамічністю і різноманітністю.

Інноваційне навчання – особливий тип оволодіння знаннями, альтернативний по відношенню до «нормативного» навчання, тому важливим є визначення його особливостей.

Отже, особливостями інноваційного навчання є:

- робота на випередження, передбачення розвитку;